

MÄKILÄN SAHA

– jatkuvaa sahausta jo 110 vuotta

▲ Joskus Esa ja Antti Mäkilä ehtivät ottaa kypärän pois päästään ja poseerata tilattujen parrunippujen edessä.

▲ Pelkkahakkuri/jakosahalinja käytössä.

Pöytyällä sijaitseva Mäkilän Saha lienee yksi vanhimpia yhtäjaksoisesti ja aina saman perheen hallussa toimineita sahailaitoksia Suomessa.

Mäkilän Saha ay sijaitsee Yläneen Heinijoella, nykyisessä Pöytyän kunnassa. Mäkilän Sahan perusti vuonna 1908 Amerikan reissultaan palannut **Oskari Mäkilä**. Samalla paikalla oli sahattu jo ainakin vuodesta 1746. Perinteikästä perheyrittystä pyörittää nyt jo neljäs puumiespolvi.

NYKYAIKAINEN TEHOKAS SAHAUSLINJA

Vuonna 2001 syksyllä sahaustoiminnan vetovastuun ottivat **Esa** ja **Antti Mäkilä**, neljännen polven yrittäjät. He ovat nuoresta asti tottuneet kovaan työntekoon sahailaitoksella ja edelleenkin tarttuvat töihin empimättä. Tämä toimintamalli ei ole tuonut pikavoittoja tai suurta hyvinvointia, mutta molemmat ovat tulleet toimeen ja tuloja on käytetty harkitusti investointeihin.

Vuoden 1963 palon jälkeen Esan ja Antin isän **Pekka Mäkilän** rakentamaa pyörösahalinjaa kehitettiin ja automatisoitiin vuosittain. 24-lokeroinen tukkilajittelija valmistui 2007, 3 MW:n lämpökeskus vuodenvaihteessa 2008 ja purun ja kuoren kuivausrumpu 2010. Ensimmäinen kuivaamokamari rakennettiin 1970-luvun puolivälissä. Siihen lämpö otettiin vanhasta höyrykattilasta, joka toimii edelleen varakattilana ja kesällä lämpökeskuksena kamareille.

Nykyiset neljä kuivaamokamaria ovat olleet käytössä vuodesta 1999 lähtien.

Viimeiset vuodet sahaus on perustunut kahteen Linckin profiloivaan pelkkahakkuriin sekä ARI -jakosahaan. Sekä tukkien etävalmiiden tuotteiden ja sivutuotevirtojen käsittely on hyvin automatisoitu. 2012 valmistunut saha mahdollistaa sahauskerän erittäin energiatehokkaasti ja tarkasti pienellä henkilömäärällä.

Kuusi- ja mäntytukkia sahataan suhteessa 40/60. Kuori murskataan pääasiassa omaa polttoa varten ja hake viedään Raumalle. Puru myydään ensisijaisesti kuivattuna tai se poltetaan kuorisekoituksena omassa lämpövoimalassa. Raaka-aineena käytetään pääsääntöisesti harvennuspuuta ja pienistä päätehakkuihin kertyvää tukkia tarkasti koko puurungon osalta.

TUOTANTO

Sahan ydintuotteet ovat sekä täyssärmäiset että vajaasärmäiset parrut.

– Meillä on automaatio viety niin pitkälle kuin se voidaan. Se millä pysymme mukana kilpailussa, on toimitusvarmuus ja nopeus. Pystymme usein toimittamaan hankalatkin tilaukset jo seuraavaksi päiväksi, sanovat Esa ja Antti Mäkilä yhdestä suusta.

– Sahaamme noin 15 000 kuutiota tukkeja vuodessa. Tuotamme järeää parrusaha-

tavaraa, joka menee esimerkiksi huvilateollisuudelle, puupakkausten raaka-aineeksi tai siltatyömaille. Puu myydään tukkuliikkeiden kautta, kertoo Esa Mäkilä.

– Nyt on kapasiteetti jokseenkin täydessä käytössä ja tilauksia vaikuttaa olevan tulossa yhä enemmän. Mikäli kysynnän lisääntyminen jatkuu suotuisasti, on taas investoitava tehokkuuteen, toteaa Esa Mäkilä viime aikojen kehittämistoimista.

RAAKA-AINEKYSYMYYS

Kuten moni muu ja suurempikin yksityinen saha, ovat Mäkilän veljeksetkin huolissaan tukkiraaka-aineen saannista.

– Itse asiassa vaikuttaa siltä, että soveltuvan raaka-aineen saanti on muodostumassa tuotannon pullonkaulaksi. Saha tarvitsee enemmän tuotteisiinsa soveltuvaa raaka-ainetta. Sen hankkiminen ei ole aivan yksinkertaista nykyään, koska osa heille sopivasta tukkipuusta menee muihin käyttökohteisiin. Metsänomistajia pitäisi informoida siitä, että eivät myisi sahattavaksi sopivan järeitä tukkeja pelkästään hakkeeksi tai sel-lu-putena, tuumailevat Mäkilän veljekset.

Anekdootti: Kirjoittaja muistaa erityisen hyvän edellisen vierailunsa Mäkilän sahalla. Ajoimme muutama vuosi sitten talvella työparini kanssa Mäkilöiden kotipihalle sahan läheisyydessä. Ulkona pistivät silmiin heti tuoreet sudenjaljet pihapiirin hangessa. Uskaltauduimme kuitenkin nousta autosta varsinais-suomalaisella susialueella, koska ovelta meitä jo toivoteltiin tervetulleiksi. ■

MIKKO PELTOVIRTA

Mäkilän Sahan tarina

OSKARI MÄKILÄ

Heinijoen ja Mynämäen rajalle syntyi merkittävä saha viime vuosisadan alussa. Se syntyi ikivanhaan Heinijoen kylän sahan paikkaan, minne Heinijoen talolliset olivat rakentaneet Merijoen puroon sahan jo 1746. Heinijoella sahatuista lautoista vietiin jo 1750-luvulla muun muassa Naantalien kirkon rakentamiseen.

Oskari Mäkilä lähti nuorena miehenä Amerikkaan kaivostöihin rahaa ansaitsemaan. Mäkilä keräsi rahaa sitkeydellä, sillä Amerikassa oli vuoden 1907 tienoilla miehen kirjeiden mukaan ankarat ajat. Amerikasta palattuaan Oskari asettui Yläneen Heinijoen metsäalueen keskelle ja perusti sinne uuden sahan ja myllyn 1908. Hän laajensi sahaa vuosi vuodelta ja hankki sinne ajanmukaiset laitteet – muun muassa höyläkoneen, joka oli siihen aikaan vielä harvinaisuus.

Säästäväinen Mäkilä onnistui luotsaamaan sahansa vaikeiden ja levottomien maailmansodan vuosienkin läpi. Vuonna 1918 sahalla oli töissä kuusi aikuista ja kaksi alle 15-vuotiasta alaikäistä. Tuotanto oli 10 standarttia lankkua ja 90 standarttia lautta.

Oskarin hallussa saha alkoi kukoistaa. Niinpä jo 1924 Mäkilään hankittiin ensimmäinen kuorma-auto, jolla kuljetettiin paitsi puutavaraa myös ihmisiä. 1930-luvun lama kuritti myös Mäkilän sahaa, joka vähensi tuntuvasti työvoimaansa 1931.

Lamasta selvittiin, ja Oskari Mäkilän viimeisiä suuria investointeja oli hankkia vehnäsihtimylly 1930-luvulla. Uusi laitos oli hieman kesken Oskarin kuollessa 1936. Sota-aikana Mäkilän myllyllä oli kuitenkin melkoinen valttikortti kädessään, koska mylly kykeni valmistamaan hienoja ”pullajauhoja”. Kyseinen valssimylly oli peräti kuuden pitäjän keskeisin mylly, joka jauhoi kaiken valtion viljavaraston viljan, jonka paikalliset asiamiesliikkeet paikkakunnalta ostivat.

Heinijoen Mäkilän sahasta kehittyi vuosikymmenten saatossa kokonaan oma maailmansa. Sen syrjäinen sijainti Lounais-Suomen suurimmissa korvissa Heinijoen kylän ja Mynämäen Laajojen välillä teki siitä tavallaan ”ei mihinkään pitäjään kuuluvan”. Oskari Mäkilä rakennuttikin pitkälti omin voimin sahalla Laajoelle johtavan tienkin

MÄKILÄN NAISET

Oskarin kuoleman jälkeen **Onni** ja **Sulo Mäkilä** hallitsivat sahaa yhdessä, mutta sahan todellinen sielu oli Onnin vaimo Maire Mäkilä. So-

▲ Mäkilän 1900-luvun alun raamisahalaitos.

▲ Oskari Mäkilän lapset raamisahan äärellä.

ta aikana **Maire Mäkilä** hoiti sahan kaikki asiat kirjanpidosta talouteen ja hän oli myös koko kulkakunnan sairaanhoitaja.

Mäkilän kulmilla ei ollut tarjolla palveluita, joten saha työyhteisöineen oli kokonainen palvelulaitos. Osa työntekijöistä oli sahan ruuissa ja monet myös täysihoidossa seitsemän päivää viikossa. Talon tarjoamaan muonitukseen kuului ruoka kolme kertaa päivässä ja kahvi kahdesti päivässä joka päivä.

Mäkilän naiset pyörittivät näin ollen melkoista taloutta, sillä ruokahuoltoon kuului omien viiden lapsen lisäksi työmaaruokalan ylläpito.

Suurimmillaan talo työllisti 25 työntekijää, mikä lisäksi väkeä oli erikseen vielä puutavaran kuljetuksessa ja metsätöissä. Suurten onnettomuuksien vuosi oli 1963, jolloin saha paloi kesäkuussa ja sahanomistaja Onni Mäkilä menehtyi elokuussa. Vehnämyllyä ei enää rakennettu palon jälkeen myllyn merkityksen vähennyttyä. Myös oman sähköntuotanto päättyi tällöin.

SAHAN PALON JÄLKEINEN AIKA

Palon jälkeen Onnin poika **Pekka Mäkilä** perusti uuden sirkkelisahan, jota laajennettiin vähitellen, mutta vientiä ei enää harjoitettu. Sahaoksen tarvittiin myöhemmässä vaiheessa kahdeksan työntekijää, ja suurimmillaan henkilökuntaa oli 14.

Sukupolven vaihdos tehtiin 2001 syksyllä, jolloin vetovastuun ottivat Pekan pojat **Esa** ja **Antti Mäkilä**, neljännen polven yrittäjät.

Lähteenä on käytetty Mäkilän Internet-sivuja ja kuva-arkistoja sekä keskusteluja omistajien kanssa. Lisäksi lähteenä on käytetty Piia Mattila-Lonkan kirjaa Kartanoita ja korven kanssa.

MP

▲ Kuorma-autot otettiin käyttöön jo varhain